

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВАЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**КАФЕДРАЛЬНИЙ КАТАЛОГ ВИБІРКОВИХ
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

**Освітньо-професійної програми
«Чеська мова та література»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань: 03 Гуманітарні науки
спеціалізації: 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад
включно), перша – чеська**

на 2025/2026 навчальний рік

Ужгород – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
-------------	---

І-й рік навчання

1-й семестр

(із кожного вибіркового компоненту (ВК) слід обрати одну навчальну дисципліну)

ВК 1. Чеська культура: перекладознавчий аспект	5
ВК 1. Контрастивна лінгвістика	5
ВК 2. Чеська історична проза ХІХ-ХХ ст	6
ВК 2. Чеський літературний процес ХХ ст.	7

2-й семестр

(із кожного вибіркового компоненту (ВК) слід обрати одну навчальну дисципліну)

ВК 3. Переклад чеської суспільно-політичної термінології	8
ВК 3. Лексикографічний практикум	8
ВК 4. Проблеми художнього перекладу	9
ВК 4. Особливості перекладу художньої публіцистики	10
ВК 5. Переклад чеської медичної термінології.....	11
ВК 5. Динамічні тенденції у чеській мові	12

ВСТУП

Відповідно до розділу X статті 62 Закону України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII від 01.07.2014 р.), вибіркові дисципліни – дисципліни вільного вибору студентів для певного рівня вищої освіти, спрямовані на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю. Обсяг вибіркових навчальних дисциплін становить не менше 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для відповідного рівня освіти.

Каталог містить анотований перелік дисциплін, які пропонуються для обрання здобувачами вищої освіти згідно з навчальним планом відповідно до Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Затвердженим рішенням Вченої ради ДВНЗ УжНУ, протокол № 2 від 03.03.2020 р.). Здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти обирають дисципліни згідно з навчальним планом в строки, визначені Положенням про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін в ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Обсяг кредитів, які виділені на засвоєння матеріалу вибіркових дисциплін та форми контролю визначено Наказом ректора «Про формування освітніх програм та навчальних планів згідно із затвердженими стандартами вищої освіти» (№ 135/01-04 від 27.05.2021 р.). Вибір навчальних дисциплін здобувачем вищої освіти створює умови для досягнення таких цілей:

- забезпечення формування здобувачами вищої освіти індивідуальної освітньої траєкторії в межах освітньої програми та реалізації принципів студентоцентрованого навчання і викладання;
- поглиблення професійних знань та здобуття додаткових спеціальних фахових компетентностей в межах обраної освітньої програми;
- здобуття загальних та загально-професійних компетентностей в межах спеціальності, споріднених спеціальностей певної галузі знань;
- ознайомлення з сучасними науковими дослідженнями в інших галузях знань;
- розширення та поглиблення результатів навчання за загальними компетентностями.

Процес обрання дисципліни. Відповідно до цілей, здобувачу вищої освіти пропонується реалізувати свій вибір наступними шляхами:

- 1) шляхом вибору однієї дисципліни із переліку вибіркових дисциплін навчального плану освітньої програми, на якій навчається здобувач (здобувачу пропонується на навчальний рік перелік із кількох альтернативних дисциплін, з яких він обирає одну);
- 2) вибору дисципліни із каталогу вибіркових дисциплін Університету, до якого входять дисципліни світоглядного характеру та професійно-

орієнтовані дисципліни різних спеціальностей, запропоновані кафедрами для набуття та розвитку здобувачами соціальних навичок (soft skills);

3) вибору навчальних дисциплін в іншому закладі вищої освіти в рамках реалізації права здобувачів вищої освіти на академічну мобільність.

Для здобувачів, які навчаються за освітніми програмами другого (магістерського) рівнів усіх форм навчання, у яких вибіркові дисципліни заплановано в осінньому семестрі першого року навчання, реєстрація на вивчення вибірових дисциплін організовується під час подачі оригіналів документів для зарахування на навчання у приймальній комісії Університету. Уточнення складу груп з вивчення вибірових дисциплін на першому році навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюється деканатами факультетів упродовж перших двох тижнів від початку теоретичного навчання.

**ПЕРЕЛІК ВИБІРКОВИХ КОМПОНЕНТІВ (ВК)
ОПП «ЧЕСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА» (2024)
для вибору здобувачами
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

I семестр

ВК 1. Чеська культура: перекладознавчий аспект

Назва дисципліни	Чеська культура: перекладознавчий аспект
Рівень вищої освіти	магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	1
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Сучасна чеська літературна мова
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	Залік, екзамен

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

ВК 1. Контрастивна лінгвістика

Назва дисципліни	Контрастивна лінгвістика
Рівень вищої освіти	магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	1
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Загальне мовознавство
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	Залік, екзамен

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):
Метою вивчення дисципліни «Контрастивна лінгвістика» є формування в здобувачів компетентностей щодо виявлення та характеристики універсальних, типологічних та індивідуальних конститутивних властивостей будь-якої людської мови з подальшою трансформацією отриманих результатів на лінгвістичну, перекладацьку та наукову діяльність. Очікувані **результати навчання**: студент повинен правильно інтерпретувати лінгвістичну сутність мовного контрасту; визначати рівневі та між рівневі аспекти

зіставлення мовних одиниць та явищ; розмежовувати лінгвістичне та власне перекладацьке підґрунтя зіставного підходу до аналізу мовних одиниць; **студент повинен уміти**: володіти методикою проведення зіставних досліджень; проводити системний аналіз впливу інтонації різних мов на міжкультурну комунікацію; розмежовувати і правильно використовувати в мові перекладу просодичні, синтаксичні та лексичні засоби актуального членування речення, проводити делакунізацію безеквівалентної лексики; розмежовувати типи міжмовних семантичних співвідношень фразеологізмів; визначати повну та неповну еквівалентність у сфері фразеологізмів; використовувати теоретичні положення зіставного мовознавства в науково-дослідній роботі.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Контрастивна лінгвістика в системі лінгвістичної компаративістики Предмет і завдання контрастивної лінгвістики (зіставного мовознавства). Місце зіставного мовознавства в системі наук. Практичне значення зіставного мовознавства. Мультилінгвальний характер контрастивістики. Історія контрастивної лінгвістики Зіставномовознавство, типологія, характерологія й універсологія Методика контрастивної лінгвістики Зіставна фонетика і фонологія Зіставна дериватологія і морфологія Граматичні категорії в контрастивному вивченні Зіставний синтаксис Контрастивна лексикологія. Контрастивна фразеологія.

БК 2. Чеська історична проза XIX-XX ст.

Назва дисципліни	Чеська історична проза XIX-XX ст.
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	1
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Історія чеської літератури
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	Історія чеської літератури, Історія Чехії
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Курс поглиблює знання студентів про історію становлення красного письменства чеського народу, зокрема подає детально розвиток чеської історичної прози. Ця навчальна дисципліна покликана розширити літературознавчі та культурологічні обрії студентів-магістрів, ознайомити їх з історико-культурними процесами у чеській літературі, ознайомити студентів з поетикою видатних чеських письменників, вдосконалити навички літературознавчого аналізу. Даний курс дає студентам можливість усвідомити специфіку розвитку чеської літератури, застосувати навички компаративістики.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Історичний роман (з освітніми тенденціями) - історична достовірність. Романи В. Б. Требізького. Історична проза З.Вінтера. Романи А. Їрасека. Історичні драми Їрасека. Історична проза в міжвоєнний період (прози Я.Дуриха, В.Ванчури, Ї.Маржанека). Історична тематика у

творах письменників другої половини ХХ ст.: історична пенталогія *Sňatky z rozumu* Владіміра Неффа, історичні твори В.М.Кратохвиля, Я.Томана, Ї.Штоли.

ВК 2. Чеський літературний процес ХХ ст

Назва дисципліни	Чеський літературний процес ХХ ст
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	1
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Історія чеської літератури
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Мета курсу: формування навичок теоретико-літературного та історико-літературознавчого мислення, ознайомлення студентів з чеським літературним процесом та особливостями творчого спадку найвидатніших представників чеської літератури ХХ ст.

Відповідно до програмних результатів навчання студенти повинні знати: взаємозв'язок літератури з життям, характерні риси епохи, відображені у вивченому творі; суспільну роль художньої літератури; основні етапи розвитку чеської літератури; найважливіші факти літературного процесу; світове значення чеської літератури; найважливіші відомості про творчі методи та літературні напрями.

Студенти повинні вміти аналізувати твір з урахуванням його художньої, естетичної та ідейної цілісності й авторської; характеризувати героїв твору; визначати взаємозв'язок світогляду і творчості письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчого методу та літературного напрямку.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Česká moderna. Symbolismus a dekadence. Česká společnost na prahu 20. století. Impresionismus. Buřiči a anarchisté. Česká literatura meziválečného období. Česká poezie v 20. letech 20 století. Česká meziválečná avantgarda – surrealismus. Próza meziválečného období. Dílo Karla Čapka. Baladická próza třicátých let. Období 1945 – 1948. Kulturněpolitické zápasy. Periodizace celého období vývoje literatury po roce 1945. Situace po únoru 1948. Základní směry a tendence poválečné prózy. Vývoj prózy šedesátých let. Období normalizace v Československu. Rozdělení literatury. Literatura oficiální a „trpěná“: Představitelé oficiální literatury. Samizdatová literatura v období normalizace. Exilová literatura: F.Peroutka, M.Kundera, J Škvorecký.

II семестр

ВК 3. Переклад чеської суспільно-політичної термінології

Назва дисципліни	Переклад чеської суспільно-політичної термінології
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія і практика перекладу
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Мета курсу: подати чітке визначення понять і термінів суспільно-політичної сфери у чеській та українській терміносистемі; Особливого значення вивчення суспільно-політичної термінології набуває в умовах сьогоденного реформування соціально-політичної системи. У результаті вивчення курсу студент повинен уміти вільно оперувати суспільно-політичними термінами; використовувати набуті знання при усному та письмовому перекладі в сфері зовнішньополітичної діяльності, міжнародних суспільних чи політичних проєктів тощо.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Політична система Чеської Республіки. Конституція та парламентська система Чеської Республіки. Характеристика партійної системи та парламентських політичних партій. Виборча система Чеської Республіки. Чеська Республіка як член Європейського Союзу. Вибори до Європейського парламенту в Чехії. Міжнародні договори в конституційному устрої Чеської Республіки.

ВК 3. Лексикографічний практикум

Назва дисципліни	Лексикографічний практикум
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Сучасна чеська літературна мова
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	Словники, підручники, граматика
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Метою курсу є розширити загальнолінгвістичну підготовку студентів, узагальнити та поглибити лінгвістичні знання з чеської лексикографії, ознайомити студентів зі станом чесько-української та українсько-чеської лексикографії. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: особливості Братиславської та Празької лексикографічної школи в галузі створення перекладних словників; специфіку роботи Українського мовно-інформаційного фонду НАН України; напрями і підходи до створення лексикографічних джерел; фонетичні, орфоепічні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні, фразеологічні параметри лексикографії. Студент повинен уміти: розробляти робочі лексикографічні параметри одно- та двомовного словників; аналізувати представленість у конкретному словнику різних лексикографічних параметрів, що лежать в його основі; уміти використовувати у своїй практичній лексикографічній діяльності здобутки сучасної науки.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Лексика як об'єкт двомовної лексикографії. Контрастивне вивчення мов. Проблеми лексичної конфронтації. Особливості двомовної лексикографії. Основні поняття двомовної лексикографії. Філіація (членування на значення) як найскладніше питання лексикографії. Семантизація виділених значень. Паспортизація. Класифікація двомовних словників. Структура словника. Проблема еквівалентності в двомовній лексикографії. Фразеологія в двомовній лексикографії. Проблема власних назв у двомовній лексикографії. Перспективи двомовних термінологічних словників. Проблема незбігу внутрішньої форми терміна і її вирішення. Економічні, юридичні, лінгвістичні, політехнічні перекладні словники.

ВК 4. Проблеми художнього перекладу

Назва дисципліни	Проблеми художнього перекладу
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія і практика перекладу
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Курс знайомить студентів-магістрів із специфікою і проблемами художнього перекладу. Когнітивні компетентності включають: знання основних теоретичних проблем дисципліни; історії художнього перекладу; етапів процесу художнього перекладу; способів перекладу та теорію еквівалентності; конкретні способи перекладу метафор, фразеологізмів; конкретні способи перекладу синтаксичних конструкцій; види аналізу художнього оригіналу і перекладу-відповідника. До практичних вмінь та навичок входять: робити науковий аналіз художніх перекладів; зіставляти кілька перекладів з

оригіналом і аналізувати їх з точки зору єдності змісту і форми; використовувати для роботи над перекладами різноманітні лексикографічні джерела; знаходити культурологічний матеріал про твір, який перекладається; визначати чинники, що впливають на переклад; застосовувати перекладацькі трансформації; перекладати художні прозові тексти; перекладати художні поетичні тексти; перекладати наукові літературознавчі тексти.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Художній переклад як вид літературної творчості. Історія перекладу. Роль перекладу в сучасному світі та необхідність узагальнення перекладацького досвіду. Різновиди перекладу (переклад з генетично та типологічно схожих мов, переклад з давніх мов мовами сучасними). Переклад із близькоспоріднених мов як особлива перекладацька проблема. Художній переклад. Теорія еквівалентності й умови досягнення перекладацької еквівалентності в художніх текстах. Адекватність художнього перекладу. Лексичні проблеми перекладу. Граматичні проблеми перекладу. Синтаксичні питання щодо перекладу із слов'янських мов. Переклад залежно від роду і жанру (поезія, проза, драматургія, афористика, фольклорні твори) оригіналу. Чинники, що впливають на переклад. Переклад української літератури чеською мовою. Переклад чеської літератури українською мовою. Галерея перекладачів у сфері чесько-українського перекладу.

ВК 4. Особливості перекладу художньої публіцистики

Назва дисципліни	Особливості перекладу художньої публіцистики
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія і практика перекладу, Сучасна чеська літературна мова
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Курс знайомить студентів-магістрів із специфікою і проблемами художньої публіцистики. Когнітивні компетентності включають: знання основних теоретичних проблем дисципліни; історії художнього перекладу; етапів процесу перекладу художньої публіцистики; способів перекладу та теорію еквівалентності; конкретні способи перекладу синтаксичних конструкцій. До практичних вмінь та навичок входять: зіставляти кілька перекладів з оригіналом і аналізувати їх з точки зору єдності змісту і форми; використовувати для роботи над перекладами різноманітні лексикографічні джерела; знаходити культурологічний матеріал про твір, який перекладається; визначати

чинники, що впливають на переклад; перекладати художні прозові тексти; перекладати наукові літературознавчі тексти.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Становлення публіцистичної термінології української та чеської мови, сучасні теорії та підходи до перекладу художніх творів; жанрові, стильові, структурні і тематичні матричні складові художнього публіцистичного тексту першотвору, що підлягають відтворенню при перекладі; порівняльний перекладацький аналіз публіцистичних текстів оригіналу та перекладу; концептуальні відмінності текстів публіцистичного та інших стилів і необхідності застосування перекладацьких прийомів, що відбивають стан артефактів і ментафактів текстів оригіналу відповідно нехудожнього та художнього мовлення.

ВК 5. Переклад чеської медичної термінології

Назва дисципліни	Переклад чеської медичної термінології
Рівень вищої освіти	Магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія і практика перекладу
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Мета курсу: подати чітке визначення понять і термінів медичної галузі у чеській та українській терміносистемі; Особливого значення вивчення медичної термінології набуває в умовах сьогоденного реформування медичної системи України та Чехії. У результаті вивчення курсу студент повинен уміти вільно оперувати медичними термінами; використовувати набуті знання при усному та письмовому перекладі тощо.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Розвиток чеської медичної терміносистеми. Будова медичних термінів. Характерні риси медичних термінів. Особливості перекладу медичних термінів. Проблеми перекладу анатомічних термінів. Проблеми перекладу клінічних медичних термінів (лікувальний заклад; загальне обстеження хворого; лабораторні дослідження; рентгенологічне дослідження; знеболювання, реанімація; кровотеча; переливання крові; основний хірургічний інструментарій і обладнання операційного блока; операція; лікування хворого, загальний догляд за хворим; травматологія; захворювання органів черевної порожнини; шкірні та венеричні хвороби; хвороби вуха, горла, носа; очні хвороби). Переклад медичної документації.

БК 5. Динамічні тенденції у чеській мові

Назва дисципліни	Динамічні тенденції у чеській мові
Рівень вищої освіти	магістр
Курс (рік) навчання	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни у кредитах*	4
Мова викладання	чеська
Передумови для вивчення дисципліни	Сучасна чеська літературна мова
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра словацької філології
Інформаційне забезпечення	
Форма проведення занять	Лекції, практичні
Форма семестрового контролю*	Залік, екзамен

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності): Курс „Динамічні тенденції у чеській мові” допоможе студентам зрозуміти сучасні тенденції розвитку чеської мови, ознайомитися із динамічними процесами в чеському словотворенні і слововживанні, а також поглибити знання з лексикології, лексикографії, морфології, правопису цієї слов’янської мови. Мета навчальної дисципліни ознайомити студентів з актуальними мовними явищами, пов’язаними з динамічними процесами у розвитку сучасної чеської мови, результатами дії цих процесів на різних рівнях мовної системи, що регулюються основними тенденціями її розвитку, дати пояснення причин зростання динаміки тих чи інших процесів на сучасному етапі. Особливу увагу приділено вивченню активних процесів у лексичному фонді сучасної чеської мови, які викликані тенденціями до інтелектуалізації та детермінологізації, інтернаціоналізації, неологізації. У процесі вивчення актуалізуються теоретичні питання про вплив екстралінгвальних факторів на розвиток сучасної чеської мови. Завдання: представити студентам тенденції розвитку чеської мови на всіх її рівнях, У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: основні тенденції, які визначають розвиток чеської літературної мови на сучасному етапі; ставлення чеських мовознавців до виявів дії визначальних тенденцій розвитку сучасної чеської літературної мови; найважливіші праці чеських лінгвістів з даної проблеми.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем): Мультивербізаційні процеси у словацькій літературній мові. Термінологізація. Структура терміну. Тенденції до інтернаціоналізації. Інтернаціоналізація словникового складу. Сучасні тенденції при запозичанні слів. Конкуренція словотвірних типів. Тенденція до демократизації мови. Розмовна лексика. Сленги. Оказіоналізми. Універбація. Неологізація. Розвиток морфології сучасної чеської мови.